

# Waarderingsregels van de staat van activa en passiva bij discontinuïteit

Claude Janssens

*Accountant, financieel analist en bedrijfseconoom*

Jean-Guy Didier

*Accountant, Raadslid IAB*

## De economische gebeurtenissen

Wanneer het bestuursorgaan de staat vaststelt van de activa en passiva in discontinuïteit, die als grondslag dient voor de verslagen bedoeld bij artikel 181 W.Venn., moet die staat, behoudens afwijking, worden opgesteld conform artikel 92 W.Venn., met name conform de door het boekhoudrecht voorziene waarderingsregels.

Het boekhoudrecht is dienaangaande duidelijk: artikel 28, § 2 van het KB van 30 januari 2001 bevat, zonder afbreuk te doen aan de andere bepalingen, verscheidene bepalingen tot aanpassing van de waarderingsregels. Daarenboven ontsnapt de toepassing van artikel 28, § 2, evenmin als de andere bepalingen van Hoofdstuk II Waarderingsregels, niet aan het voorschrift van artikel 29, dat bepaalt dat “indien in uitzonderingsgevallen blijkt dat de toepassing van een in dit hoofdstuk bedoelde waarderingsregel niet leidt tot nakoming van het bepaalde in artikel 24, eerste lid, daarvan moet worden afgeweken teneinde te voldoen aan de in het voornoemde artikel bedoelde verplichting”.

Ter herinnering: artikel 24, 1ste lid, bepaalt dat de jaarrekening een getrouw beeld moet geven van het vermogen, de financiële positie en het resultaat van de vennootschap.

De voorschriften van artikel 28, § 2 zijn de volgende:

“De bepalingen van deze titel zijn van toepassing op de vennootschappen in vereffening.

Indien de vennootschap – al dan niet ingevolge een beslissing tot invereffeningstelling – besluit haar bedrijf stop te zetten of indien, in tegenstelling met het bepaalde in § 1, derde lid, er niet meer kan van worden uitgegaan dat de vennootschap haar bedrijf zal voortzetten, worden de waarderingsregels dienovereenkomstig aangepast en geldt in het bijzonder het volgende:

- a) de oprichtingskosten moeten volledig worden afgeschreven;
- b) voor de vaste en de vlottende activa moet zo nodig tot aanvullende afschrijvingen of waardeverminderingen worden overgegaan om de boekwaarde terug te brengen tot de vermoedelijke realisatiewaarde;

- c) een voorziening moet worden gevormd voor de kosten die verbonden zijn aan de beëindiging van de werkzaamheden, inzonderheid voor de aan het personeel uit te keren vergoedingen.

Ingeval een bedrijfsonderdeel of een vestiging van de vennootschap wordt gesloten, dan is het tweede lid van toepassing op de activa, de passiva en de verplichtingen die betrekking hebben op dat bedrijfsonderdeel of die vestiging.”

Wanneer een vast actief een hogere boekwaarde heeft dan de vermoedelijke realisatiewaarde en ingevolge de toepassing van dit artikel een waardevermindering moet worden geboekt om de boekwaarde terug te brengen tot deze vermoedelijke realisatiewaarde, ontslaat deze bijzondere bepaling het bestuursorgaan niet van de inachtneming van de andere voorschriften van het boekhoudrecht die van toepassing zijn op grond van artikel 92 W.Venn. en op grond van de Wet van 17 juli 1975.

Het inacht nemen van de wettelijke voorschriften houdt onafwendbaar in dat moet worden toegezien op de voorschriften van artikel 2 van de Wet van 17 juli 1975: “Elke onderneming voert een voor de aard en de omvang van haar bedrijf passende boekhouding en neemt de bijzondere wetsvoorschriften betreffende dat bedrijf in acht”, en dat moet worden vastgesteld dat de aard en de omvang van de activiteiten van de vennootschap in vereffening doorgaans niet meer deze zijn van het vennootschapscontract dat strekt tot de verwezenlijking van een maatschappelijk doel dat de aard en de omvang van de economische activiteit bepaalt, aangezien ze worden beperkt tot de tegeldemaking van de activa om de passiva aan te zuiveren.

Om deze reden heeft het bestuursorgaan de mogelijkheid om een meerwaarde te boeken op een vast actief waarvan de waarschijnlijke realisatiewaarde (gebruikswaarde voor een vennootschap in vereffening) hoger is dan de boekwaarde. De invereffeningstelling kan de kwalificatie van een vast actief ten aanzien van artikel 57, § 1 wijzigen, met betrekking tot de waarde bepaald in functie van het nut ervan, aange-

zien een vast actief met een bijzonder nut, in geval van exploitatie niet meer hetzelfde nut zal hebben als in geval van vereffening. In een vennootschap in vereffening zal een vast actief waarvan de realisatiewaarde hoger is dan de boekwaarde, steeds overeenstemmen met een waarde bepaald in functie van het nut ervan voor de vennootschap, aangezien het enige nut de realisatie ervan is. Wanneer het actief nog een nut heeft op korte of middellange termijn, zal de meerwaarde volledig worden gedekt door de inkomsten die worden gegenereerd door de tegeldemaking ervan die economisch overeenstemt met de realisatie ervan. In dezelfde context en om dezelfde redenen moeten de kosten die zich zullen voordoen worden geprovisioneerd, waaronder de fiscale kosten en zelfs de kosten ingevolge de aanpassing van de structuur van het passief aan de juridische criteria (wettelijke voorrechten), veeleer dan aan de economische aard ervan.

Het is dus gewettigd, en zulks met strikte inachtneming van het boekhoudrecht, om, met toepassing van artikel 2 van de Wet van 17 juli 1975 en van artikel 57, § 1 van het KB van 30 januari 2001, over te gaan tot herwaardering van een vast actief waarvan de vermoedelijke realisatiewaarde hoger is dan de boekwaarde.

Artikel 57 bepaalt:

“§ 1. De vennootschappen mogen de materiële vaste activa, de deelnemingen en aandelen die onder de financiële vaste activa voorkomen of bepaalde soorten hiervoor genoemde vaste activa herwaarderen, wanneer de waarde van deze activa, bepaald in functie van hun nut voor de vennootschap, op vaststaande en duurzame wijze uitstijgt boven hun boekwaarde. Wanneer de betrokken activa noodzakelijk zijn voor de voortzetting van het bedrijf van de vennootschap of van een onderdeel daarvan mogen zij slechts worden geherwaardeerd in de mate waarin de aldus uitgedrukte meerwaarde wordt verantwoord door de rentabiliteit van de vennootschap of van het betrokken bedrijfsdeel.

De geherwaardeerde waarde die voor deze vaste activa in aanmerking wordt genomen wordt verantwoord in de toelichting bij de jaarrekening waarin de herwaardering voor het eerst werd toegepast.

§ 2. Heeft de herwaardering betrekking op materiële vaste activa met een beperkte gebruiksduur, dan wordt op basis van de geherwaardeerde waarde afgeschreven volgens een overeenkomstig artikel 28, § 1 opgesteld plan dat ertoe strekt de toerekening van de geherwaardeerde waarde te spreiden over de vermoedelijke residuele gebruiksduur van de betrokken activa.

§ 3. De geboekte meerwaarden worden rechtstreeks toegerekend aan rubriek III van het passief “Herwaarderingsmeerwaarden” en daar behouden zolang de goederen waarop zij betrekking hebben, niet werden gerealiseerd. Deze meerwaarden mogen nochtans:

1° worden overgebracht naar een reserve tot het beloop van de op de meerwaarde geboekte afschrijvingen;

2° in kapitaal worden omgezet;

3° bij latere minderwaarde worden afgeboekt tot het beloop van het nog niet afgeschreven gedeelte van de meerwaarde.”

Deze mogelijkheid houdt niet de verplichting in om rekening te houden met de meerwaarde. Toch moet er rekening mee worden gehouden dat de vereffenaar, op grond van de nieuwe wettelijke bepalingen, verplicht zal zijn om in de zesde en de twaalfde maand van het eerste jaar vanaf het besluit tot vrijwillige invereffeningstelling, en vervolgens om het jaar, de verantwoording van het vorderen van de tegeldemaking van de activa en de aanzuivering van de passiva aan de rechtbank over te maken. Ook al hult de wet zich daarover in stilzwijgen, de vereffenaar zal geen andere keuze hebben dan een inventaris op te stellen die alleen de aard kan hebben van de inventaris die momenteel moet worden opgesteld in het kader van artikel 54 van de Faillissementswet... De door de vereffenaar vastgestelde inventaris zal de waarschijnlijke realisatiewaarde in aanmerking moeten nemen. Tijdens de uitvoering van zijn mandaat is het wenselijk dat de vereffeningstaten die aan de rechtbank worden overgemaakt, zonder al te veel argumentatie kunnen worden vergeleken met de toestand die is vervat in het vereffeningverslag dat door de beroepsbeoefenaar is opgesteld en overeenkomstig artikel 195*bis* W.Venn. in het dossier wordt bewaard. Hoewel het in artikel 181 bedoelde verslag er niet toe strekt de rechtbank voor te lichten, moet toch worden aangenomen dat ze de mogelijkheid heeft eraan te verwijzen. Derhalve is de beroepsbeoefenaar moreel verplicht om rekening te houden met elke meerwaarde, aangezien de vereffenaar bij de realisatie van de activa de verkregen waarden moet verantwoorden.

Onder juristen heerst onenigheid over de vraag of artikel 28, § 2 van het KB van 30 januari 2001 in alle situaties moet worden toegepast dan wel of ervan kan worden afgeweken indien de economische activiteit langer dan een jaar wordt voortgezet. Deze toestand staat de toepassing van de discontinuïteitsregels niet in de weg en artikel 28, § 2 moet worden toegepast, waarbij rekening moet worden gehouden met de bepalingen van artikel 29 om de voorschriften van artikel 24 te kunnen nakomen. Op het bedrijfsdeel dat nut heeft voor de exploitatie worden dan regels toegepast die gelijkwaardig zijn aan de regels in de veronderstelling van continuïteit.

Indien de regels in de veronderstelling van continuïteit worden aangehouden, moet dat gebeuren met inachtneming van artikel 30 van het KB van 30 januari 2001. Dit artikel bepaalt dat de waarderingsregels bedoeld in artikel 28, § 1, eerste lid, van het ene boekjaar op het andere identiek moeten blijven en stelselmatig moeten worden toegepast. Ze worden evenwel gewijzigd wanneer, onder meer uit hoofde

van belangrijke veranderingen in de activiteiten van de vennootschap, in de structuur van haar vermogen of in de economische dan wel technologische omstandigheden de vroeger gevolgde waarderingsregels niet langer aan het voorschrift van artikel 24, eerste lid, beantwoorden.

Daaruit volgt dat, als we het standpunt van de enen dan wel van de anderen volgen, we onvermijdelijk uitkomen op een gelijkaardige staat van activa en passiva. We herinneren eraan dat, overeenkomstig artikel 31 van het KB van 30 januari 2001, elk bestanddeel van het vermogen afzonderlijk wordt gewaardeerd. Derhalve kunnen we, op grond van artikel 181 W.Venn., bepaalde bestanddelen die geheel of ten dele de activa uitmaken, uit de toepassing van artikel 28, § 2 sluiten, indien we daarvoor over de juridische zekerheid beschikken dat de boekwaarde met de realisatiewaarde overeenstemt: bijvoorbeeld wanneer we over een overnamecontract, enz. beschikken.

### Het gevolg van de toepassing van de verschillende voorschriften op het voeren van de boekhouding

De staat van activa en passiva, in de veronderstelling dat de onderneming haar bedrijf niet zal voortzetten, moet zonder wijziging noch weglating voortvloeien uit de balans. Het bestuursorgaan moet er dus op toezien dat alle boekingen die uit het voorstel tot invereffeningstelling zouden kunnen voortvloeien, in de boekhouding worden opgenomen, niet om de boekhouding terug in haar oorspronkelijke toestand te herstellen – mocht de algemene vergadering weigeren – maar om de nodige boekingen te kunnen verrichten teneinde artikel 2 van de Wet van 17 juli 1975 opnieuw strikt na te leven.

Ongeacht of de algemene vergadering tot de invereffeningstelling besluit, kan de vennootschap zich immers steeds in een toestand bevinden die een aanpassing van haar waarderingsregels op basis van artikel 28, § 2 vereist, maar, bijvoorbeeld, geen meerwaarde op haar vaste activa genieten, aangezien artikel 57 van het KB van 30 januari 2001 het niet meer zal toestaan. De aard en de omvang van het bedrijf van de vennootschap kunnen immers niet worden geïnterpreteerd als de realisatie van de activa met het oog op de aanzuivering van de passiva.

In de praktijk moet het bestuursorgaan, met het oog op de invereffeningstelling:

- 1) een staat van activa en passiva opmaken in de veronderstelling dat de vennootschap haar bedrijf voortzet, die niet meer dan drie maanden is vastgesteld vóór de datum van de buitengewone algemene vergadering die over het voorstel tot vrijwillige invereffeningstelling op basis van de balans van de algemene rekeningen moet besluiten;
- 2) de boekingen verrichten die voortvloeien uit de nieuwe waarderingsregels die verband houden met de toepassing van artikel 28, § 2;

- 3) de boekingen verrichten die verband houden met de wijzigingen inzake de toepassing van het boekhoudrecht ingevolge de strikte toepassing van artikel 2 van de Wet van 17 juli 1975 en eventueel van artikel 57, § 1;
- 4) een staat van activa en passiva opmaken in de veronderstelling van discontinuïteit, op dezelfde datum als deze in de veronderstelling van continuïteit.

De voorstelling van de twee staten moet de algemene vergadering en elke andere geïnteresseerde in staat stellen om de toestand van de vennootschap beter te bevatten.

Indien de algemene vergadering weigert om tot vereffening over te gaan, moet het bestuursorgaan:

- 1) de boekingen verrichten om de toepassing van de waarderingsregels die verband houden met artikel 28, § 2 ongedaan te maken;
- 2) de boekingen verrichten om de wijzigingen in verband met het in aanmerking nemen van de nieuwe aard en omvang van de vennootschap in vereffening op grond van artikel 2 van de Wet van 17 juli 1975 en ingevolge de toepassing van artikel 57, § 1 ongedaan te maken;
- 3) de boekingen verrichten die voortvloeien uit de eventuele wijziging van de waarderingsregels om rekening te houden met de wijziging van de aard en de omvang van het bedrijf van de onderneming.

### Conclusie

Een staat van activa en passiva opmaken in de veronderstelling dat de onderneming haar bedrijf niet zal voortzetten, om deze bij het verslag van het bestuursorgaan te voegen, zoals voorgeschreven door artikel 181, § 1, W.Venn., impliceert niet alleen de toepassing van de voorschriften van artikel 28, § 2, maar de toepassing van de gezamenlijke boekhoudkundige bepalingen die een effect kunnen hebben op de voorstelling van de toestand, teneinde de voorschriften van artikel 24 van het KB van 30 januari 2001 in acht te nemen. Inzonderheid moet rekening worden gehouden met de toepassing van artikel 2 van de Wet van 17 juli 1975, gelet op de wijziging van de aard en de omvang van het bedrijf van de vennootschap met alle gevolgen daarvan op de voorstelling van de toestand (MAR, structuur van het passief). De strikte toepassing van het boekhoudrecht, niet-tegenstaande dit dwingender is dan de loutere toepassing van artikel 28, § 2, heeft de verdienste dat de toestand juist, volledig en getrouw wordt voorgesteld. Dit stelt de vennoten in staat om de toestand beter in te schatten en zich over het voorstel tot invereffeningstelling uit te spreken. Door de regels na te leven zal de vereffenaar in staat zijn de toestand die hij onvermijdelijk moet opstellen op de datum van invereffeningstelling, op te maken, net zoals hij, nadien, bij de rechtbank rekenschap zal moeten afleggen van het vorderen van de realisatie van de activa en de aanzuivering van de schulden. ●